

Голові спеціалізованої вченої ради
К 20.052.07 Івано-Франківського
національного технічного університету
нафти і газу, доктору філософських наук,
професору Дзвінчуку Д.І.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, доцента,
завідувача кафедри інформаційної політики та цифрових технологій
Національної академії державного управління при Президентові України

Карпенка Олександра Валентиновича

на дисертаційну роботу **Децик Ольги Павлівни**

на тему «**Удосконалення державного механізму координації
діяльності суб'єктів публічної дипломатії в Україні**», подану до захисту в
спеціалізовану вчену раду К 20.052.07 в Івано-Франківському національному
технічному університеті нафти і газу на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 –
механізми державного управління

Актуальність теми дисертації. Підвищення ефективності публічного управління та перехід на європейські засади суспільно-владних відносин сприяють появі нового типу діяльності органів влади у сфері зовнішніх зносин – публічної дипломатії. У зв'язку з розвитком новітніх цифрових технологій впливу на масову свідомість трансформуються офіційні межі комунікацій влади та громадськості. Сучасні стратегічні комунікації стають ефективним засобом реалізації державної політики країни у сфері зовнішніх зносин. Публічна дипломатія стає важливою складовою державного управління, яка спроможна впливати на формування громадської думки в інших країнах. Активний розвиток засобів масової комунікації на початку ХХІ ст. став безпрецедентною причиною перетворення інформації в політико-економічний ресурс.

Оскільки публічна дипломатія в сучасному світі спрямована на формування іміджу держави, то її мета відповідно – не тільки трансляція

позитивної інформації про громадян країни, але й участь у виробленні зовнішньополітичних рішень.

Посилення інтеграційних, трансформаційних та глобалізаційних процесів в усіх сферах суспільно-політичного життя, спричинене різноманітними факторами, породжує виклики традиційним інструментам зовнішньої політики, примушуючи світових гравців знаходити нові форми, методи та інструменти досягнення власних цілей, взаємодії та інформаційно-комунікативного впливу.

Проблематика координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії досліджувалася багатьма як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Зокрема, у вітчизняній державно-управлінській науці публічна дипломатія як компонент стратегічних комунікацій стала об'єктом аналізу починаючи з 2008 року у працях Г. Почепцова, який дослідив основні відмінності використання стратегічних комунікацій у державному управлінні, політиці, бізнесі. Окрім того, цей виданий учений виділив компонент стратегічних комунікацій – публічну дипломатію як метод просування власної «картини світу» іноземним аудиторіям, а також обґрунтував сутність наративу та наративного контролю в контексті віртуального конструювання дійсності.

Разом з тим, незважаючи на значну кількість наукових розробок (К.Л. Адельман, Дж. Браун, Н. Каллу, Я. Мангейм, Я. Меліссен, Дж. Най, Н. Сноу, Б. Хокін, С. Гуцал, Є. Макаренко, О. Кучмій, А. Рибченко, В. Руднева, В. Степанов, О. Тищенко-Тишковець, М. Трофименко, Т. Черненко, В. Ціватий та інші), недостатня увага приділена власне організаційно-інституціональним аспектам функціонування інститутів публічної дипломатії в Україні.

Тому дослідження даного питання є актуальним у науковому і в практичному аспектах, а дисертаційна робота О.П. Децик на тему «Удосконалення державного механізму координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії в Україні» стане ґрунтовним науковим доробком у вітчизняній галузі державного управління.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження Децик О.П. виконане в рамках комплексного наукового проекту «Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України» (номер державної реєстрації 0111U002998), де автором проаналізовано досвід країн Центрально-Східної Європи в розвитку механізмів координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії; в рамках науково-дослідної роботи кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу «Публічне врядування в Україні в умовах європейської інтеграції» (номер державної реєстрації 0118U005403), в межах якої авторкою обґрунтовано інституціональні передумови розвитку координаційного механізму публічного управління в сфері публічної дипломатії в Україні.

Дисертаційне дослідження також виконано в рамках науково-дослідної роботи ОРІДУ НАДУ при Президентові України за темою «Механізми формування системи стратегічних комунікацій в державному управлінні» (номер державної реєстрації 0117U004395), у межах якої авторкою як виконавцем здійснено аналіз сучасних підходів до організації діяльності суб'єктів публічної дипломатії, що підтверджується відповідною довідкою.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на теоретичних напрацюваннях науки державного управління. Авторкою опрацьовано значну кількість джерел, зокрема, наукові праці зарубіжних та українських фахівців у різних галузях знань, масив нормативно-правових актів за відповідним напрямом, звітні дані й аналітичні матеріали Міністерства закордонних справ України, матеріали Державної служби статистики України тощо. Дисертація також дістала належну апробацію на наукових та науково-практичних комунікативних заходах.

У дисертації використано сукупність спеціальних, конкретно-наукових, загальнонаукових і загальних методів, що сприяло забезпеченню концептуальної єдності дослідження.

Робота має логічно вибудовану структуру, що сприяло розкриттю теми дослідження та виконанню поставлених завдань, що передбачали:

– узагальнення сучасних наукових підходів до розкриття сутності, змісту, ролі публічної дипломатії в реалізації стратегічних цілей зовнішньополітичної діяльності держави; розкриття інституціональних передумов та пріоритетних напрямів розвитку сфери публічної дипломатії в Україні;

– виявлення особливостей інституціонального забезпечення координаційної діяльності суб'єктів державного управління розвитком сфери публічної дипломатії;

– визначення організаційних засад координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії в Україні та доведення необхідності синхронізації цілей та дій суб'єктів державного управління в державному механізмі координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії в Україні;

– обґрунтування напрямів вдосконалення державного механізму координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії та розробка його оновленої структури.

На наш погляд, поставлені завдання були досягнуті, що дозволило в цілому достатньою мірою розкрити визначений в роботі предмет дослідження та обґрунтувати наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи. У висновках до розділів відображені результати дослідження конкретних питань. Розділи роботи взаємопов'язані між собою. Важливі результати дослідження викладені у висновках дисертації, що в цілому відповідають поставленим завданням.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження Децик О.П. визначається особистим внеском авторки у вирішення важливої наукової проблеми, яка полягає в обґрунтуванні

концептуальних положень і розробленні конкретних пропозицій з удосконалення державного механізму координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії в Україні, що сприятиме організації ефективного просування інтересів України у світовому інформаційному просторі та системному досягненню пріоритетних завдань зовнішньополітичної стратегії держави щодо зміцнення позитивного іміджу України на міжнародній арені через підвищення ефективності координаційної діяльності суб'єктів державного управління розвитком сфери публічної дипломатії. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, що містить елементи наукової новизни для науки державного управління. Серед них можна виокремити низку найбільш вагомих.

1. На основі аналізу зарубіжної і вітчизняної наукової літератури визначено основні підходи до дослідження понять «стратегічні комунікації», «публічна дипломатія» (с. 25–40). Авторкою доведено, що інституціональне забезпечення координаційної діяльності суб'єктів державного управління розвитком сфери публічної дипломатії потребує оновлення діючого державного механізму координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії за функціональним призначенням та формою організації координації. Це знайшло відображення в організаційному удосконаленні процесу прийняття координаційних рішень суб'єктами публічної дипломатії, розробленні оновленої структури державного механізму координації суб'єктів публічної дипломатії та адаптації технології стратегічного проектування для забезпечення синхронізації дій суб'єктів державного управління розвитком сфери публічної дипломатії. Першим пріоритетним напрямом розвитку сфери публічної дипломатії в Україні має стати розроблення та реалізація довгострокової іміджевої стратегії держави за принципами проактивного управління та скоординованого використання потенціалу ключових комунікаторів і комунікаційних каналів (с. 43).

2. Ураховуючи складність організації координаційної взаємодії численних державних і неурядових суб'єктів публічної дипломатії

авторкою обґрунтовано доцільність удосконалення механізму координації їх взаємодії через вирішення питання синхронізації цілей і дій центральних органів виконавчої влади, державних установ та відповідних інституцій, інститутів громадянського суспільства, що мають повноваження в управлінні та організації сфери публічної дипломатії (с. 51–53). Визначено, що показником дієвості механізму синхронізації цілей та дій суб'єктів публічної дипломатії є досягнення управлінського резонансу. Управлінський резонанс виникає тільки за умови, коли бачення проблеми, способів її вирішення та очікуваного результату у всіх учасників комунікаційного проекту співпадає. При цьому ключовою умовою (принципом) синхронізації є забезпечення просторово-часової узгодженості дій суб'єктів управлінських відносин (с. 124).

3. На увагу заслуговує пропозиція авторки щодо створення Координаційної ради з питань реалізації політики публічної дипломатії в Україні, з покладанням на неї завдання щодо планування, проектування та координації заходів з реалізації програм і проектів популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі. До її складу повинні входити представники урядових структур, державних установ (підприємств), фондів громадської та культурної дипломатії, професійних учасників зі сфери проектної діяльності та інститутів громадянського суспільства (с. 133–136).

4. Цінність наукової новизни підтверджується тим, що удосконалено понятійний апарат науки державного управління в аспекті досліджуваної проблеми, уточнено і представлено авторське визначення поняття «державний механізм координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії», яке на відміну від існуючих підходів розглядається як спеціальний режим, доведений до детальних процедур і закріплений в нормативних актах як регламент координаційної діяльності суб'єктів державного управління у сфері публічної дипломатії зі створення такого

набору зв'язків між суб'єктами прийняття управлінських рішень та суб'єктами їх реалізації, який забезпечить узгодження спільної позиції та порозуміння в питаннях, які обговорюються та приймаються різними за інституціональною природою суб'єктами публічної дипломатії.

5. Для забезпечення ефективної координації діяльності суб'єктів, що реалізують проекти і програми з популяризації України у світі та просуванні інтересів України у світовому інформаційному просторі авторкою розроблено процедуру стратегічного проектування з метою обґрунтування сукупності інструментів/засобів, що допомагають розв'язати поставлені завдання і проблеми, досягти визначеної мети. Ці засоби фіксуються у двох формах: як система параметрів проектованого об'єкта та їхніх кількісних показників; як сукупність конкретних заходів, що забезпечують реалізацію проектованих показників та якісних характеристик майбутнього об'єкта (с. 163).

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. Основні результати та положення дисертаційної роботи Децик О.П. висвітлені у 14 наукових працях, у тому числі 5 – у наукових фахових виданнях України та 1 у зарубіжному виданні, 8 публікацій у збірниках матеріалів науково-комунікативних заходів, що відповідає вимогам МОН України. Опубліковані роботи повною мірою розкривають зміст теми дослідження.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату. Детальне ознайомлення з дисертацією і авторефератом дозволяє зробити висновок щодо ідентичності автореферату і основних положень дисертації. Зміст автореферату, його структура відображають повною мірою зміст та структуру дисертаційної роботи.

В авторефераті повністю розкрито мету та завдання дослідження, наукову новизну, апробацію основних наукових результатів та їх практичну цінність. Виклад отриманих результатів як в дисертації, так і в авторефераті є

логічним, що забезпечує повне розкриття змісту тексту та доступність його сприйняття. Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає встановленим стандартам.

Практичне значення дисертаційної роботи. Достовірність наукових положень, висновків і науково-практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується їх впровадженням у практичній діяльності органів влади, зокрема:

управлінням комунікацій та інформаційної політики Одеської обласної державної адміністрації щодо використання матеріалів дисертаційного дослідження у процесі розробки Регіональної цільової програми сприяння розвитку громадянського суспільства в Одеській області на 2017-2020 роки та Плану заходів щодо реалізації Концепції вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2018 рік (довідка від 29.12.2018 № 06 22/1062);

управлінням міжнародного співробітництва, євроінтеграції, туризму та інвестицій Івано-Франківської обласної державної адміністрації щодо використання матеріалів дисертаційного дослідження в процесі розробки комплексної цільової програми розвитку туризму в області на 2016-2020 роки та комунікаційного забезпечення проведення конкурсу проектів з розвитку туризму в Івано-Франківській області (довідка від 26.05.2020 № 290/04/42/2-20);

Івано-Франківською обласною радою щодо впровадження у діяльність результатів дисертаційного дослідження під час розробки регіональної цільової програми сприяння розвитку громадянського суспільства в Івано-Франківській області на 2016-2020 роки, Положення про порядок проведення конкурсу з визначення проектів (програм), розроблених інститутами громадянського суспільства (довідка від 23.06.2020 № 11-114/644р/194).

Основні концептуальні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи мають практичне спрямування та можуть бути

враховані для посилення інституціональної здатності суб'єктів публічної дипломатії в Україні.

Результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності Міністерства закордонних справ України та дипломатичними представництвами за кордоном, а також іншими державними установами, які долучаються до здійснення зовнішньополітичних комунікацій, зокрема, Міністерством освіти і науки України та Міністерством культури та інформаційної політики України. Матеріали, висновки та рекомендації можуть бути використані при розробці і викладанні навчальних дисциплін «Державна інформаційна політика», «Стратегічні комунікації», «Публічна дипломатія», «Цифрова дипломатія» при підготовці здобувачів вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

В цілому, стиль викладеного матеріалу складає позитивне враження про дисертаційну роботу і свідчить про достатньо високий рівень авторки, вміння аналізувати теоретичний матеріал, використовувати сучасні підходи та обґрунтовувати власні висновки та пропозиції. Відзначаючи позитивні сторони дисертаційної роботи, висловимо авторці окремі зауваження і побажання:

1. Авторка стверджує: «до 2015 р. у науковому та експертному дискурсі було фактично відсутнє концептуальне наповнення публічної дипломатії» (с. 40), хоча попередньо аналізує чимало наукових праць і аналітичних розробок ХХ століття (с. 25-27).

2. На стор. 37 авторка слушно констатує: «У межах публічної дипломатії можемо виокремити дві основоположні складові: інформаційну та культурно-освітню, адже публічна дипломатія передбачає як інформаційне забезпечення внутрішньої та зовнішньої політики держави, так і створення позитивного іміджу цієї держави, її цілей та цінностей в очах зарубіжної громадськості, залучаючи представників цільової аудиторії до участі в різних культурних і освітніх програмах та проектах». Водночас і далі

(в наступних підрозділах роботи) авторка не наводить достатньої кількості аргументів, прикладів на підтвердження даного судження.

3. Вважаємо, що дисертація мала б ще більшу цінність, якби авторка більш детально зупинилася на особливостях публічної дипломатії в окремих країнах ЄС та можливостях адаптації їхнього позитивного досвіду в українських реаліях.

4. На нашу думку, більше уваги в роботі варто було приділити потенційним можливостям публічної дипломатії, а саме залученню сучасних цифрових, інформаційних та комунікативних технологій, зокрема, використанню соціальних мереж у діяльності органів державної влади сфери зовнішніх зносин, а також у процесі формування позитивного іміджу України для міжнародних цільових аудиторій.

Висловлені зауваження мають дискусійний та рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Вони не знижують наукової і практичної цінності отриманих результатів, а окреслюють напрями подальших наукових розробок.

Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам МОН України. Дисертаційна робота є цілісним, самостійним, завершеним науковим дослідженням. Вона виконана на належному теоретико-методологічному рівні, відзначається науковою новизною та суттєвим значенням для практики державного управління.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, зокрема пункту/пунктам: «Цілі, завдання, функції держави, стратегії її розвитку як чинники формування та функціонування механізмів державного управління»; «Цільові, функціональні, організаційні й інші складові механізмів державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях, у різних сферах суспільного життя»; «Стратегічне управління, планування та цільове програмування в діяльності органів державної влади», а також профілю спеціалізованої вченої ради К 20.052.07.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів кандидатська дисертація «Удосконалення державного механізму координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії в Україні» відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та п. п. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її авторка, Децик Ольга Павлівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
доцент, завідувач кафедри інформаційної політики
та цифрових технологій Національної
академії державного управління при
Президентіві України

О.В. Карпенко

Підпис О.В. Карпенка засвідчую:

Учений секретар Національної академії
державного управління при Президентіві України,
доктор наук з державного управління, професор

А.П. Рачинський

«16» жовтня 2020 р.